

Corsendonk® bier

Pater zacht en donker

Agnus pittig en blond

CORSENDONCA

P208832
ISSN 0779-5785
Trimestrieel tijdschrift
22ste jaargang
juli-augustus-september 2004

v.u.: Roger Van Mierlo
Draaiboom 4
2360 Oud-Turnhout

Kantoor van afgifte : 2360 Oud-Turnhout

VOOR AL UW FEESTEN

ALTA RIPA

Engelstraat 6 2360 Oud-Turnhout
Tel. 014/45.01.01

VERZEKERINGSKANTOOR

JAN AERTS

ALLE VERZEKERINGEN

St.-Antoniusstraat 20 2360 Oud-Turnhout
Tel. 014/42.30.92

© **CORSENDONCA** : Alle artikels overgenomen uit ons driemaandelijks tijdschrift moeten de vermelding "*Uit Corsendonca*" dragen, met de jaargang, nummer, pagina en de naam van de auteur.

Omslagillustratie : Hert

Monotype van Gustaaf Aerts

CORSENDONCA

Voorwoord

Na de vakantie komt het gewone leven stilaan weer op gang. Ook in onze kring hervatten wij onze werking. Achter de schermen wordt er stevig gewerkt aan de voorbereidingen van de activiteiten voor het jaar 2005.

Onze kring heeft in dat jaar haar zilveren jubileum te vieren, 25 jaar Corsendonca! Dit gaan wij samen met u uitgebreid vieren. Wij hebben een programma in wording, waarin elk lid zich ergens in kan terugvinden. Elke maand van 2005 gieten we in een bepaald thema, 12 maanden in dus evenveel thema's komen aan bod. Graag willen wij u nu al uitnodigen om samen met ons te vieren, en wij hopen u persoonlijk op één of meerdere activiteiten te verwelkomen. Wat het allemaal precies gaat worden, houden we nog even in spanning, hierover lees je alles en dan ook alles in het volgende nummer van Corsendonca.

De jaarlijkse fotozoektocht, een samenwerking met de KWB en de dienst Toerisme was dit jaar weerom een succes. Toch wil ik langs deze weg mijn verontschuldiging aanbieden voor het mislopen van één van de door ons opgestelde vragen. Het antwoord op de vraag aan de basisschool Reuzepas te Oosthoven was moeilijk te vinden. De school had verbouwingswerken waardoor de gedenksteen, waarop de gevraagde datum stond vermeld, moeilijk en zelfs een tijd helemaal niet bereikbaar was. Sorry.

CORSENDONCA

De "Schakel", een fietshappening doorheen de Kempen bracht net zoals voorgaande jaren enkele duizenden fietsers te been. Deze laatste zondag van augustus was een stralende dag, zowel de inrichters als deelnemers blikken er tevreden op terug.

"Van nature ... een monument", dit was de slagzin van de "open monumentendag 2004". Na enkele jaren onderbreking was Oud-Turnhout weer van de partij. Het was weerom een gezellige drukte. Iedereen kon deelnemen aan begeleide wandelingen aan "de Echelkuil" en zelfs een bezoek brengen aan het jachthuis. Andere gingen een kijkje nemen in de tuinen van het "Schildershof" en het "Hofke van Chantraine" en brachten tevens een bezoek aan het kerkhof aan de Sint-Bavokerk.

Bij de start van dit nieuwe werkjaar, is het misschien een uitgelezen kans, voor hen die het willen, om actief mee te werken aan onze kring. Onze deuren staan altijd voor ieder van u open, en je bent echt van harte welkom. Wij vergaderen maandelijks, de eerste donderdag, telkens te 20u en dit in "het Hoke van Chantraine" Kerkstraat 46. Zelfs al wil je zomaar eens een enkele vergadering bijwonen, uw oor eens te luisteren leggen of u wilt ons iets vertellen, Ook dan ben je welkom, ook jij hoort erbij.

Jan Sels
voorzitter

CORSENDONCA

Oproep

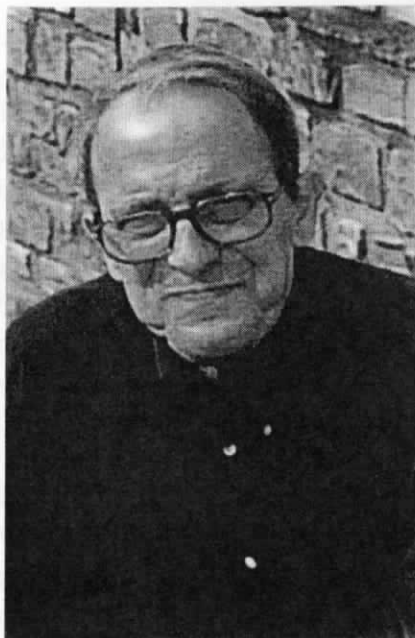
Wij zoeken voor de heemkundekring allerlei zaken die te maken hebben met de twee wereldoorlogen (1914-1918 en 1940-1945) We denken aan: foto's, verhalen, ervaringen, feiten, krantenartikels, militaire voorwerpen, stafkaarten, wegenkaarten, voorwerpen allerhande, rantsoeneringskaarten, reisdocumenten, oproepingsbevelen, ev. brieven of ansichtkaarten, enzomeer, enzomeer.

Wat we zoeken dient om:

- samenbundeling van verhalen te krijgen
- informatie die er is te vervolledigen of bij te sturen,
- met enkele voorwerpen een project te maken voor alle lagere schoolkinderen rond de oorlog in het dorp

Hebt u zaken die van ons van belang kunnen zijn? Neem contact op met de bestuursleden. Wilt U je documenten, artikels, foto's, brieven, ... niet graag uitlenen? We kunnen ze ter plaatse scannen zonder dat je je stukken moet missen. Heb je voorwerpen? Graag bekijken we die eens.

Dankbare herinnering aan
de heer

Gustaaf Aerts

echtgenoot van mevrouw
Irene Van Mechelen

Geboren te Aarschot op 12 oktober 1938
en na een moedig gedragen ziekte thuis te Oud-Turnhout
overleden op 21 augustus 2004,
gesterkt door het H. Sacrament van de Zieken.

lid van de Heemkundige kring Corsendonca

In Memoriam Gustaaf Aerts

Op zaterdag 21 augustus 2004 overleed in zijn woning aan de Kruispad Gustaaf Aerts.

Staf zag het levenslicht te Aarschot op 12 oktober 1938. In Oud-Turnhout aan de Draaiboom had Staf zijn ware liefde, Irene Van Mechelen gevonden, dochter van Eduard Van Mechelen en de alom gekende Anneke Driesen.

Na hun huwelijk heeft Staf zich definitief genesteld aan de kruispad, dit op een boogscheut van de ouderlijke woning van Irene.

Wij hebben Staf gekend als een gedreven man. Hij was één van de pioniers van onze heemkundekring, één van de oprichters. Door zijn liefde naar oudheid ontpopte hij zich tot een vermaarde lokale archeoloog, en hij bezat de gave voor de schilderkunst. Hij was ook graficus, dit van vooral “evocatieve prehistorische werken”.

Staf Aerts, leerling van professor René de Coninck aan de academie voor Schone kunsten te Antwerpen gebruikte de techniek van het monotype. Dit is de meest directe grafische vorm van drukwerk, zodat de oplage beperkt zijn tot vijf exemplaren. Castiglione (1600 – 1663) zou de wegbereider zijn van deze vorm van grafiek.

De stier en bizon zijn dieren die in de prehistorie een symbolische waarde hadden. Zij hebben zeker een stempel gedrukt op onze huidige samenleving, omdat alles veel zuiverder was, zonder pollutie. De kleuren gaan van licht naar donkerbruin zoals een vruchtbare aarde.

Over zijn werk zei Staf het volgende “In mijn werk tracht ik onbewust terug te keren naar de ‘primaire’ mens die collectief bijstand zoekt naar een Opperwezen om te overleven. De

omstandigheden zijn soms moeilijk door pollutie en atoomdreiging en bepalen voor een groot deel het menselijke gedrag". Ook in het leven van Staf had de stier en de bizon een belangrijke waarde.

Als archeoloog was Staf na hevige regenbuien regelmatig te vinden op het veld. Hij wist goed waar er mogelijk iets te vinden was, meermaals had hij dan ook succes, en leverde zijn zoektocht verschillende bodemvondsten op. In ons voormalig museum op de bovenverdieping van het gemeentehuis kon je tal van zijn vondsten bewonderen, Hij leende ze graag uit aan onze kring.

Onze tweede publicatie "Prehistorisch kunst te Weelde" (1982) was een werk van Staf Aerts. En in ons tijdschrift Corsendonca kan je vele bijdrages vinden van onze goede vriend Staf.

Ook voor onze vereniging is het nu afscheid nemen van één van haar stichters. Onze vereniging blikte met meer dan tevredenheid terug op de goede samenwerking, en is blij om Staf in ons midden te hebben gehad. Steeds heeft de kring op hem kunnen rekenen, Staf onze dank hiervoor.

Wij bieden hierdoor aan de familie onze oprechte blijken van medeleven aan.

Jan Sels

De oorlog van Jan Van Den Avoort

Deel III

Zaterdag 1 Januari 1944

Al de jongens de hand gegeven en nieuwjaar gewenst. Flesje bier gedronken, sigaretje gerookt en denkend aan België en die laatste nieuwjaarsdagen thuis en nu hier in die ellende. Heimwee naar huis.

Om 1 uur bed in tot 12 uur. Petatten met gestoofde prei en vlees in de saus. 't Is nodig want we staan op rantsoen. En dat is op een twee drie allemaal op. Dan hebben we niets meer te eten. Schrijven, naar huis, en naar René Dings, V.D. Blik en Sooi Peeters. In de kelder zijn ze in volle stemming dat duurt zo gans de nacht. Ik ook dans een paar malen van, heimwee honger en verveling en dat met nieuwjaar.

Zondag 2 januari 1944

Om 2 uur 's nachts ga ik slapen. Onder in de kelder gaat alles nog voort. Er is juist bericht gekomen dat de Engelsen op 3 plaatsen geland zijn in Frankrijk. Maar we geloven het niet. Om 3 uur alarm, het 62ste, en bombardement verder van hier. 't Geschut is in volle actie en ik ben blij dat het weeral voorbij is. Slaap verder tot 11 uur en laat dan mijn haar knippen door een Tsjeck waarvoor ik in de week een "Schein" ben gaan halen van 10 pfenning of ongeveer 10 fr. Mijn S.T. heeft de Willems meegebracht en ik heb weer eten. 1,500 gr brood, 200 gr vet, 150 gr margarine en 500 gr goede worst. Of het smaakt.

CORSENDONCA

Om naar de H. mis te gaan is er niet van gekomen. We wisten niet wanneer ze begon na dat alarm en dan ook nog zonder eten gezeten vanaf gisteren middag. Om 14 uur eten in de kantine. Goede petatten, prei, vlees en saus, lekkere pudding, 500 gr wit brood met boter en worst. Dus weer goed. Deze voormiddag nog 1 kilo bonen gekocht voor 5 mark om op de fabriek te koken. Willen naar de Jaspers en Clijmans rijden in Grunau maar 't is te laat. Dan gaan we Rikken met de kaarten. Ik, Stan, Bertje en Franske Andriessen. 's Avonds is 't weer jazz onder in de kelder. Ik ben echter niet op men best en kruip in mijn bed. Kan echter niet slapen, mijn kop, keel en lenden, alles doet pijn.

Om 2 uur, den dans is juist uit het 63ste alarm tot 3,30 uur met bombardement.

Maandag 3 januari 1944

Daar ik nog niets beter ben en weinig geslapen heb, blijf ik liggen en begin eerst te werken om 10,45 uur aan pres 3 als aflosser aan de zijpres. 3 kwartier werken, 15 minuten rust. Vannacht hebben ze geweest in Ost-Kreuz, Grunau en Potsdam zodat wij er niet veel van gehoord hebben. In Potsdam is naar 't schijnt een schuilkelder geraakt, 70 doden. Op een andere plaats zijn er gestruikeld bij het dringen om in de bunker te geraken. Er zijn zeker 30 doden, zegt men. Blij dat het avond is want ik zie veel af. Naar huis in de regen, eten, koolsoep, brood voor 1 dag, boter en marmelade.

CORSENDONCA

Dinsdag 4 januari 1944

Een niet te beste nacht, nog koorts en zweten. Anders goed gerust. Mijn keel en kop is wat beter. Om 4,15 uur eruit. Koffie halen en naar de Zug die we nog juist hebben. Op T.W.P. aan pres 3, zijpressen. Met het schof het ik 3 boterhammen, voor 's middags kook ik bonen, is goed eten al is het wat aangebrand. Blij dat het weeral avond is. Naar huis en Nudelpap eten. Er zijn 3 brieven van thuis die ik moet gaan halen bij Peter, er staat geen naam of niets op maar ik heb ze toch. Schrijf er enen terug naar ons Stefanie en maak mijn schoofzak voor morgen. 4 Boterhammen of 't rantsoen voor één hele dag. 's Avonds mogen we den overschot van de pap gaan halen, die ik weg zet voor morgenvroeg. Smoor nog een sigaretje en om half tien bed in.

Donderdag 6 januari 1944

Om 3 uur ons 66ste alarm. Bombardement verderop. Naar 't schijnt moet er Stettin aan geloven. 't Duurt tot 4,30 uur. Van slapen komt niets meer van. Drinken op ons gemak koffie en rijden dan met de bus naar het werk zodat we om 7 uur stempelen. Om half acht vangen we aan. Tegenwoordig is het beginnen zo maar langzaam. Om 9 uur eet ik mijn vier boterhammen en op 12,30 uur bonen met erwtjes en koren. Of 't smaakt. De dag is weer snel voorbij. Recht en snel naar huis. Het eten is nogal goed, soep met koolrapen en gemalen gerst, brood, boter en goede worst. Maak mijn schoofzak, vier boterhammen, en eet nog eens goed mijn lijf vol vandaag. Pen nog rap naar "Moeder Bareel", (grootmoeder) en dan om 21,30 slapen na eerst alles fertig gemaakt te hebben voor vannacht.

CORSENDONCA

Verleden nacht liep ik een flinke bult op mijn voorhoofd in den donkere bij 't alarm.

vrijdag 7 januari 1944

Om half 5 eruit. Rap eten en weg. Begin om 7,30 uur aan pres 3, zijpres zonder aflossing. Na de middag ombouwen waardoor er een blok van 40 kilo weg spong, rakelings naast mijn lijf. Daardoor is er een gasbuis stuk en de pres is kaput waar we voorts de hele dag aanwerken. Ik doe bijna niets, doch ik vergeet men geld te halen. 's Avonds rap naar huis. Koolsoep, brood, boter en suiker. Brief van Sooi Luyten en naar Mien Tant in Sevendonk geschreven. Om 21,30 uur bed in. Afwachten voor alarm.

Zaterdag 8 januari 1944

Om 4,30 uur eruit. Goed geslapen behalve op het laatst van de nacht, dan word ik wakker van de kou en toch zweten. Mijn keel doet onnoemelijk pijn. Ik kan maar slecht slikken en eten gaat bijna niet. Ga toch werken met koorst en pijn voor men S.T. In T.W.P. aan pres 3. Ze is nog stuk van gisteren. Help ze wat klaar maken tot 9 uur. Dan vraag ik aan de Obermeister een schein om naar de lohnkasse te gaan en een voor den dokter. Haal men loon, 32,60 mark voor 4 nachten en een betaalde nieuwjaarsnacht. De dokter kijkt in mijn keel en naar mijn gezwollen amandels. Ik moet direct naar het lager en naar den 'betriebarts', veearts zeggen de Hollanders, dan moet het gemeend zijn. Nu heb ik er veel pijn aan en ook het spreken doet zeer. Terug naar T.W.P., schein halen om naar het lager te mogen. En dan door de poort en recht naar den apotheker,

CORSENDONCA

"Stresow apotheke" voor gorgelwater en panflanine pastillen om op mijn tong te smelten. Dan naar 't lager. Om 13 uur heb ik men soep uit. Krijg brood voor 1 dag en boter en worst voor 2. Ik eet het met veel moeite en pijn op.

Om 22 uur bed in. Geen nieuws voor mij.

Zondag 9 januari 1944

Om 8 uur eruit. Laat Toontje men sigaretten, "Mono 24", meebrengen en maak me klaar. Schrijf dan een brief naar Sooi Luyten en om 10,15 uur stappen we 't af om naar de H. mis te gaan. Staan aan de bus te wachten maar kunnen er niet op en we moeten terug naar 't lager. 't Wordt te laat. Spijtig want ik heb nog niet naar de H. mis geweest in 't nieuwe jaar.

Maandag 10 januari 1944

Goed geslapen tot 11,30 uur. Mijn keel is veel beter. Wil mijn broek maken maar krijg een ander van V. Keesbeek voor op de fabriek. Intussen heb ik een kaart gekregen om naar de Friedrichsstrasse te gaan om een pak van 7 kilo te halen dat ik niet laat liggen en om 13,30 uur bol ik het af. Alles gaat op zijn snelst, zowel in de bus als op de S-Bahn. Dan naar de ausgabe en weer terug naar 't lager. Om 15,30 uur terug thuis. Het pak dat van men beste en lieve ouders is, wordt geopend en er steekt in : één geroosterd brood van 2 kilo, 2 kilo bonen, 1 kilo havermout, peperkoek, doosje sacharine, 4 sigaren en 2 pakjes V.F. 4. Alles goed. Schrijf dan terug naar mijn lieve ouders, waar ik zo gaarne bij zou zijn. En dat de goede God het zou willen dat we rap bijeen zouden zijn. Ze zijn te goed. O.L.Heer ook. Eet nog eens goed en om 19,30 uur bol ik naar T.W.P. met

CORSENDONCA

---

mijn ouders, broers en zusters in mijn gedachten. Wanneer zal ik toch deze droevige tijd kunnen en mogen vergeten.

Dinsdag 11 januari 1944

Met de Zug naar huis. 2 Boterhams met gelei en om 7,30 uur slaap ik al. Om 13 uur het 68ste alarm van 30 minuten. Kort daarop het 69ste alarm. Weer kort. Storingsvluchtjes of verkenning voor vannacht.

Woensdag 12 januari 1944

Tot 14,30 uur lekker geslapen. Geen nieuws. Toilet maken en wil gaan eten, maar 't is allert zodat we werken gaan na ons eten, om 17 uur, te hebben gehad. 't Is anders prima. Weer geschilde petatten met spuitjes en vlees. 500 Gr wit brood, boter en vlees. Nieuws is er geen voor mij.

Maandag 17 januari 1944

4 uur eruit na een lekkere nacht en naar T.W.P. Aan pres 5. 't Zelfde werk als verleden week. De dag is rap vergeten. In 't lager koolsoep, brood met marmelade. Er is een brief van thuis doch krijg hem vandaag niet daar ik moet tekenen. Schrijf zelf naar Jos Van Loon. Speel een uurtje met de kaarten, maak men eten klaar voor morgen en delen dan samen het pakje van onze makker Nauwelaerts. Ieder 2 wafels en een lepel bruine suiker. Dan om 22 uur bed in. En in één adem en lekker tot.

CORSENDONCA

Dinsdag 18 januari 1944

4,30 Uur eraus. Met de bus, want de Zug is weg, naar T.W.P. Op T.W.P. aan pres 4, zijpressen, "kleintjes". Om 9 uur naar de bedrijfsarts voor men oor die uitloopt. Hij verzorgde ze en nu moet ik iedere dag om 9 uur terugkomen. De dag gaat snel voorbij. Rap naar huis. Haal den brief van thuis. Er zijn er weer 2 één van Jos Swaans en één van Jan Jespers. Dan eten. Goede petatten met vlees, saus en savooibladeren, brood, boter en rotte kaas voor 1 dag. Maak men eten voor morgen klaar. Lees een brief van onzen makker Nauwelaerts die nu thuis zit, maar zijn vader was al begraven. Nog een kaartje gespeeld en dan om 22 uur bed in.

Donderdag 20 januari 1944

4,30 Uur aufstehn. Eet een paar sneetjes en weg. De Zug fährt ab zonder ons. We zijn te laat. Gaan door en nemen de bus. Om 6,10 uur stempel ik en om 6,30 uur begin ik aan pres 4, zijpressen, aflossing vandaag. De Duitsers die kwamen voor opdrijving zijn er niet en 't gaat veel sneller. 's Avonds met de Zug naar huis. Rap gerstenpap met suiker eten, prima, brood, boter en leverworst. Juist terug in de barak koop ik een brood van 2 kilo voor 20 mark of 250 fr van een Tsjech. Kan het dadelijk inpakken want 't is alarm het 71ste met bombardement ergens in Berlijn. Waar weet ik nog niet. Nieuws geen en om 21,30 uur slaap ik..

CORSENDONCA

Vrijdag 21 januari 1944

Om 4,15 eraus, een beetje eten en weg naar den T.W.P. naar pres 4, zijpres. Om 11 komt onze presfuhrer "Willy Langhe" erdoor. Hij had al aan 't aufruimen moeten helpen rond de kanten van Ost-Kreuz en Schlesischer Bahnhof waar ze gisteren avond kermis hebben gehouden. Om 9 uur naar den dokter. Om 14 uur lohn 50,15 mark en S.T. Zoveel heb ik nog nooit ontvangen, koop direct 2 broodbonnen voor 19 mark samen. 's Avonds rap naar huis.

Donderdag 27 januari 1944

De Tsjechen mogen vandaag in verlof gaan. Mochten wij toch ook eens op tijd gaan. En nu men vader ziek is. Dan maar met de bus naar T.W.P. Weer 't zelfde als gisteren. Heet en zweten. We hebben geluk. Ons 74ste alarm met bombardement op West-Kreuz, Charlottenburg en Tegel van 20 tot 21,35 uur. Dan hebben we geluk. We hebben stukken van 1 tot 4 uur. Zo is de nacht snel voorbij en blij ook.

Vrijdag 28 januari 1944

..... alarm om 21,30 uur, het 75ste, tot 22,15 uur zonder iets. Om 12 uur vooralarm, één uur de kelder in doch 't wordt geen alarm. Om 3 uur ons 76ste alarm en bombardement. In Spandau brand het achter het Rathaus. In het lager zijn veel pannen van de barakken en alle ruiten liggen er uit. De nacht is zo voorbij en om 6 uur met de bus naar huis. Het brandt nog op verschillende plaatsen.

CORSENDONCA

Zondag 30 januari 1944

Om 1 uur bed in tot 9,30 uur, dan maak ik me klaar om naar de mis te gaan met Bertje Schel en Stan Lavrijsen. Komen thuis en recht de kelder in. Alarm, het 77ste, van 12 tot 13 uur. 't Is niets. Vandaag spreekt de Führer op de 11ste verjaardag van zijn machtsovername. We zijn er niet gerust in voor vanavond. Als we uit de kelder komen gaan we eten, rode kolen, petatten, saus vlees, pudding en koekenbroodje, (wit). Dan nog een 400 gr wit brood voor ons rantsoen. Als dat op is gaan we kaarten. Ondertussen komt Fons Proost, vroegere schoolmakker, me bezoeken en neemt Jean Deroi afscheid van ons daar hij in spoedverlof gaat. Ik ga schrijven. Ben pas bezig of het licht is kapot. 't Wordt als alarm aanzien en allen smeren hem. Zo zit er de schrik in. Bij het minste dat er van alarm gesproken wordt, gaat er alles uit. De brief is half af of 't is alarm, het 78ste, van 20,30 tot 22,00 uur. Direct naar de kelder en 't gaat er op los. alles dreunt en davert, ik heb angst. Er wordt toch nog banjo gespeeld. Van de namiddag waren er 2 Tjecken die zongen, zo gaat het in de kelder. Doch de grootste hoop heeft schrik. Als we buiten komen zien we rondom ons overal branden en horen we nog overal ontploffingen. Spandau is één vuurgloed. Hoe het met onze makkers Heylen en Van Gauwbergen, die Deroi naar den trein zijn gaan doen, gesteld is weten we nog niet.

Maandag 31 januari 1944

Om 4,30 uur eruit. Goed geslapen en met de Zug naar T.W.P., pres 4, aflosser, allemaal zonder bunkers. Onderweg zagen we het in de verte nog immer branden. Onze makkers Heylen en Van Gauwbergen zijn nog niet thuis. De fabriek heeft niks

CORSENDONCA

---

geleden. Dag gaat rap voorbij. Als we in het lager komen zijn onze makers weer thuis, alle 3. Ze zijn eerst om 12 uur dezen middag aangekomen daar ze er vannacht niet door konden van de branden. Jean heeft in de statie, waar hij stond te wachten op de trein die hem naar huis zou brengen, in de kelder gezeten tot 1 uur. De ingang was ingesmeten en om 1 uur werden ze eerst verlost, geen doden wel bewustelozen. Nu vertrekt hij morgen. Ik schrijf een kaartje want vanaf vandaag mogen we maar 2 brieven per maand schijven, kaartjes wel meer. Triestig. 20 Uur vooralarm. Allen maken zich klaar doch blijven binnen. Wij spelen een kaartje intussen. Er komt geen alarm. In onze buurt, hier eventjes vandaan, is een vliegtuig afgeschoten, er zijn 10 doden De inzittende liggen er nog naast, zo zeggen onze mannen. Dan koop ik nog een brood van 1500 gr voor 16 mark en ga slapen om 23 uur.

Zaterdag 12 februari 1944

Om 7,30 uur bed in en om 10 uur eruit. Ik moet een pakket gaan afhalen in Friedrichstrasse wat ik ook doe samen met Jef Stroobants uit Mechelen. Als we om 14 uur terug komen zie ik in de statie van Berlin-Spandau een Duitse vrouw in elkaar storten. Of ze dood is weet ik niet de S-Bahn reed juist voort. Buiten sneeuwt het volop. In het pak zit een pak met beschimmelde wafels, beschuiten, sacharine, die vergaan waren, sigaar, goede kaas, witte en bruine suiker, appels, nog goed, en pakje tabak. Mijn S.T. en middageten, dat gepelde gestepap is, staat klaar, door Toontje gehaald. Er is ook een brief van thuis. Doch zo heb ik ze liever niet. Vader en moeder ziek, een nichtje dood en zo van alles. Ik denk sterk aan huis en zo ga ik dan slapen om 22 uur.

CORSENDONCA

Dinsdag 15 februari 1944

4,15 eruit. Goed geslapen en zoals anders naar 't werk. 't Zelfde werk. Pres 1 en 2 zijn in 3 ploegen bezig. Een 10 tal Hollandse kameraden werken hun laatste dag of nacht, morgen gaan ze in verlof. 's Avonds naar huis. Eten, petatten, prei, saus en soep, brood, boter en rotte kaas. Geen nieuws. Spelen met de kaarten tot 20,30 uur dan zou 't een cabaret zijn door de Hollanders, maar alarm, het 86ste. Snel in de kelder. Het duurt lang, tot plots de storm losbreekt. De bunker davert en schudt, 't licht gaat aan en uit telkens dat er een bom inslaat. "Lager brandt", worden vrijwilligers gevraagd. Ik met Toon en Bertje geven zich aan. Buiten mogen we niet bij de branden. Er liggen nog "blindgangers". Op 50 m van onze schuilplaats ligt een opslagplaats van de auto's der O.T (O.T. = organisatie Todt). 't Gaat er nogal. Vele brandbommen liggen er nog. Er is reeds een hele barak weg. Andere worden nog gered. Heel het lager is te been en 't is er licht genoeg van 't vuur. Hoe het er buiten het lager aan toe is weten we nog niet. Dat weten we pas morgen. Om 23,15 ga ik slapen. Buiten is 't nog volle brand. Het is er spookachtig en gevaarlijk. God heeft ons weer eens gered.

Woensdag 16 februari 1944

11 MAANDEN WEG VAN HUIS. Om 8 uur sta ik op en op mijn gemak trek ik af naar 't werk. Ik moet dringen voor in de bus te geraken. In Spandau brandt het nog op een tiental plaatsen. Er zijn huizen die voor de 3de maal getroffen zijn. Om 9,30 uur begin ik te werken. Om 16 uur eindigen we en om 16,45 uur stempelen we af. Wat er zoal gebeurd is. De 3 overgeschoten barakken in D.I.W.A.G. zijn ook afgebrand. Dus

CORSENDONCA

---

de Russinnen zijn voor de 3ste maal getroffen. In Egelpfuhl hebben ze ook alles verder afgestookt. 20 Doden daar zegt men. Ons huidige barak heeft veel geluk gehad. 2 Fosforbommen vielen juist naast de kop. In de fabriek wordt niet veel gedaan.

Donderdag 17 februari 1944

Om 5 uur eruit en met den trein naar den T.W.P., pres 4, presführer. Willy staat aan pres 5 omdat Felix "ausgebomd" is en daardoor verlof heeft. (Wanneer een familielid werd gedood of het huis totaal vernield is krijgt de getroffenen 14 dagen verlof). De dag gaat goed voorbij. 's Morgens brandt het nog op 5 plaatsen. 's Avonds rap naar huis

Zondag 20 februari 1944

Om 2,45 's morgens ons 87ste alarm tot 4,45 uur. Verderop is het te doen. Uit de kelder en terug in 't bed tot 9 uur. Dan opstaan en 120 sigaretten "Junak" en 3 appels halen voor 5,30 Rm. Nu die appels zijn een extra voor de bombardementen als bijrantsoen. Dan eet ik wat. Neem stortbad, scheer me, maak me klaar en om 11,30 uur trek ik en men slaapmaat Jos Vervecken uit Ravels er uit naar "Potsdammer Bahnhof. Daar is niemand thuis. Gaan terug, nemen zoals we kwamen de U-Bahn maar onderweg alarm, het 88ste. Weer niks. Dan rijden we door in Friederichstrasse naar Berlin-Köpenick bij Karel Jaspers en Jan en René Clijmans en de Croenen van Turnhout. Daar buurten we van 15 tot 19 uur, gaan nog efkens naar een bonten avond en rijden dan naar 't lager terug. Onderweg enorm veel puin. 't Is koud. Het eten heeft Toontje gehaald, petatten, prei, vlees, pudding, half wit brood en klein wit broodje extra.

CORSENDONCA

Ik slaag er dit alles in en schijf 2 kaartjes naar Jos Swaans en Eugeen Evers. Dan ga ik slapen. Ben niet naar de H. mis niet geweest. Oorzaak alarm en niet veel tijd of lust.

Maandag 21 februari 1944

Om 10 uur eruit. Wassen, dan men klederen weg doen mijn broek lappen en 2 paar sokken stoppen. Ondertussen vooralarm. 't Wordt toch niets. Dan spelen we een kaartje tot we naar de Zug gaan voor de "nachtdienst". Ik verwacht deze week, evenals mijn andere makkers, een geweldig bombardement met al die vooralarmen op de middag en bij klaar weder.

Dinsdag 22 februari 1944

Op 12 uur uit 't bed, lekker geslapen. Er is een kaartje voor een pakket in Spandau en er zijn 3 brieven, één van Alfons Dijckmans en van Hubert en Karel Geerts. Ik haal men pak en onderweg vind ik nog een zakje met 1 mark en 2 pfenning in. Thuis 't pakje geopend met havermout, bonen, appels, 2 pakjes tabak, sacharine, en brood, alles goed. Eten, petatten met witte kolen en soep, brood en platte kaas en boter. Dan schijf ik men eerste rantsoen brief naar huis. Ik wil meer schrijven maar 't licht kapot en om kwart voor 8 stempel ik en Sus Van Gauwbergen.

Donderdag 24 februari 1944

Om 7 uur bed in tot 12 uur dan alarm, het 89ste. Ga dan werken. Op T.W.P. wordt niet geprest, de kelders staan vol water, de pompen zijn stuk. Eerst een uur water scheppen, op rang. Italianen, Russen, Hollanders en Belgen ondereen. Emmer voor

CORSENDONCA

---

emmer. Er wordt gezongen en gelachen. Duitsers doen niets dan roepen en tieren om de bende bijeen te houden. Dan pressen we tot 13 uur. Er is 2 maal vooralarm geweest. Toch geen alarm. Nu de bunker vol water is moeten ze maar weg blijven ook. Na 't schof weer waterscheppen. Nu is 't houden tot 6 uur.

Zondag 27 Februari 1944

Om 9 uur eruit. Krijgen 85 sigaretten "nur fur kriegsgefagenen" en paszakje. Keer de kamer uit, maak me klaar voor de 11 uur mis waarin we een kruisje krijgen van Aswoensdag, dan naar de Ratskeller, stamm eten, maar er is niet veel. Naar 't lager eten, petatten, rooi kolen, pudding, ferm stuk vlees, 500 gr wit brood, extra broodje en boter. Dan spelen we kaart tot we onze makker Wanneske Moortgat naar de Krankrivier moeten dragen. 40,3 Graden koorts. Daar brengen we dan ook een bezoek aan onze makker Vervecken die daar is voor zijn voet.aan zijn voet.

Woensdag 1 maart 1944

Om 4,30 uur eruit, na een lekkere nacht. Dan wat eten en met de bus naar 't fabriek, pres 4, presführer. 't Gaat slecht in 't begin, ronde en met een plaatje van 1 cm. Misschien een slecht pres 't Toch het betert en op 't laatst zeer goed. Alles gaat zijn gewone gang. De grote meester stamp alle eetpotje met kolen door elkaar van de Italianen. Heel den T.W.P. riekt naar de koolrapen. Ze hadden ze op de gloeiende granaten gezet en door 't koken worden de granaten verhard. Een andere wordt met een bloedneus neer geslagen, waarom weet ik niet. Voor de rest den dag is zo om. Thuis in 't lager een brief van thuis.

CORSENDONCA

Zondag 5 maart 1944

Om 4 uur vooralarm, allen eruit. Er komt niets. Ik kruip terug in men nest en slaap tot 8 uur. Dan ga ik en Sus Van Gauwbergen nog werken. Stempel daar om 9,15 uur. Schlossen werk doen. (Schlosser is smeedwerk). Men zegt er niets van te laat komen. 13 Uur freiabend.

Maandag 6 maart 1944

5 Uur eruit. Koffie halen en schrijven. Om 6 uur terug in bed tot 12 uur. Ga me wassen. Ben half klaar of alarm, het 92ste, en hevige bombardement het 1ste in den dag. 't Gaat er nogal, hele formaties Engelsen vliegen in de blauwen hemel, men telt er over de 100. Ik zie ze ook doch ik loop de kelder in. Er wordt een vlieger omlaag geschoten een 4 motorige. Ik zie drie inzittenden naar beneden komen met hun valscherms. Later hoor ik dat in Spandau verscheidene bommen zijn neergekomen. We zullen het seffens zien als we gaan werken.

Toon is naar Friedrichstrasse voor een pak en is nog niet terug. Die zal er wel meer van weten. Dan gaan we naar de Zug. Rijden 10 minuten later af. In Spandau-West in de statie 2 sigaren, in de weg een grote kuil. Een paar huizen in puin ook dat waar onze voorwerker Walter in woont. Aan zijn familie niets, er zijn daar doden. Op de asbaniëring ligt die vlieger met nog 2 valschermspringers aan zijn staart. Ook dood. (Er werden speciale bunkers - verdiepingen hoog - gebouwd voor de bewoners uit de omgeving. Gewoonlijk stond boven op hun dak een luchtafweer-kanon).

CORSENDONCA

Woensdag 8 maart 1944

Slapen van 7,30 uur tot 13,30. Dan plots alarm, het 93ste, met bombardement in Berlijn. We zien bij het klaar weder weer alles. Vliegers met zwermen en schieten en drummen geweldig. 't Blijft duren tot 15,45 uur dan moeten we nog gaan eten.....

Donderdag 9 maart 1944

7,30 Uur slapen tot 12,45. Weer alarm, het 94ste, en bombardement. 't Doet lelijk, of er iets gebeurd is weten we nog niet.

Vrijdag 10 maart 1944

7 Uur bed in. Om 14,30 uur eruit. 't Doet deugt eens door te mogen geslapen te hebben. Ik kom nog vele uurtjes te kort

Zondag 12 maart 1944

Om 9 uur eruit. Toilet maken, kamer uitkeren en naar de mis. Na de mis nog wat rondlopen en naar de vlieger gaan zoeken die hier gevallen is. Ik kan hem niet vinden en zie toch dat er veel bommen gevallen zijn, doch niet veel schade aangericht. Dan wacht ik in Spandau-West tot 13,30 uur naar de Jaspers. Hij komt niet af en ik smeer hem. Ga eten, prima petatten, vlees, peekens, pudding, 500 gr wit brood en extra, voor de bommenaanvallen die we doorstaan hebben, een doosje sardines en buske melk. Dan spelen we een kaartje tot de Sjarel onverwachts en alleen er doorkomt. Hij heeft broodmarken

CORSENDONCA

---

meegebracht. We spelen verder, ik schrijf 2 kaartjes één naar Sooi Peeters en één naar Jos Swaans. Doen dan de Sjarel weg om 21 uur en als ik en Sus Van Gauwbergen terug in de barak kom, heeft men Jef Stroobants, onzen verbindingsman, met messen gestoken op de hoek van de barak door onbekenden, een kwestie van vrouwvolk denk ik. Dan pak ik men klederen in en ga te bed.

Donderdag 16 maart 1944

1 JAAR VAN HUIS

Goed geslapen tot 4,30 uur. Wat eten en werken om 6 uur. Aan pres 4, aflosser van alles, kleintjes. De dag gaar rap om. Ik denk heel den dag aan huis.

Maandag 27 maart 1944

Om 4.30 uur eruit en naar T.W.P. aan pres 4 als aflosser, ook van de bunkers. De dag gaat snel om. Dan om 17.15 uur naar huis en eten. Soep, brood en boter. 2 Brieven, één van de Leppens en één van Victor Luyten. Spelen met de kaarten tot 21 uur en dan bed in. De Gijsen mag nog niet in spoedverlof gaan. Neumann is niet hier. Verleden week is een jonge Cornet vertrokken, zijn moeder dood. Pacolet wegens dodelijk operatie van zijn vader en als toppunt "De Strop" wiens vrouw ook een levensgevaarlijke operatie moet ondergaan, werd gisteren verrast door de komst van zijn vrouw. Om 21.15 slapen.

CORSENDONCA

Zondag 23 april 1944

Om 2 uur eruit. Zwaar vooralarm, half uur in kelder. Om 5 uur weer eruit voor koffie voor de mannen. Om 9 uur nog eens opstaan, toiletten en met Bertje, J. Maes, de Rho Raoul naar de 11 uur mis. Dan naar 't lager terug. De 19de dezer was het de verjaardag van de Führer. Alle huizen zijn bevlagd met de hakenkruisen. En op de puinen en Rathaus opschriften zoals "Ons geloof in den Führer is ons geloof in die zege". Onze muren breken maar onze harten niet", "De oorlogstad Berlin groet den Führer". Kaartje schrijven naar huis en eten, petatten, rosbeef, salade, pudding, wit brood, boter en stuk vlees. Dan spelen we en kaartje. Ondertussen krijgen we de Jespers op bezoek met Jan Clijmans en nog 2 van Oosthoven; Louis Lenaerts en Jan Peeters met zijn lief die 18 maanden hier is en die morgen naar Polen gaat werken. Ze blijven niet lang en wij gaan nog wat spazieren in 't bos. 't Doet deugd doch thuis en die Maria... Was ik eens in België. Het leven komt met de lente, mijn bloed leeft en ik heb lust voor leven, serieus ernstig, krachtig en toch optimistisch leven. Nog wat gepraat met Toontje over 't geval als hij naar huis mocht met die dood van zijn broer. Dan pak men klederen in en om 22 uur bed in.

Zaterdag 29 april 1944

Om 4.30 eraus. Goeden nacht gehad en met de bus naar 't werk. 't Zelfde weer. Op T.W.P. gaat alles weer rap tot we om 11.15 alarm krijgen, het 105ste. Geweldige formaties hangen boven ons. Ze gooien echter verder in de stad. Na één uur zien we de branden goed. Charlottenburg, Tempelhof, Alexanderplatz, Anhalterbahnhof hebben weer goed raak. Om 14 uur freiabend.

CORSENDONCA

Hebben een schichtkaart gekregen die we iedere dag door de meester moeten laten aftekenen anders geen eten. In 't lager weer geen nieuws. Haal eten, noedelpap met suiker. S.T. met lookworst en een extra brood van 1500 gr. Dan weer luizen opkuis, kasten en bedden afwassen en dekens uitkloppen. Nog gekaart tot 21 uur en dan slapen.

Zondag 30 april 1944

Om 9 uur eruit. Prima nachtrust. Scheren, koud stortbad. Broek, laken en handdoek afgeven voor verse en eten. Dan naar de 11 uur mis. Snel naar 't lager. Terug eten in tempo, pelkartoffelen met salade, vlees en pudding. 500 Gr wit brood met worst en boter en nog een extra wit broodje erbij. Dan rijden we af naar Schlessischer Bahnhof. Ik, Vervecken, de 2 Willemsen, Gaston Franks, Jan Maes, Raoul Dero en den Barri, Leon en Frans Van Herck. Daar naar de Plaza voor de Vlamingen een reveu "Stärnen für Dich", (sterren voor U) prima zaal, prachtige kleuren, baletten, decors en steppen. Duitse komiker Karl Napp en muziek door en met Kurt Engel, prima. Daarna gaan we met ons kliekske naar Friedrichstrasse naar cinema "Admiral Palast" waar ze spelen "Liebeschule" ook ferm. Onderweg heb ik René Clijmans in de S. Bahn ontmoet naar zijn werk. Wij hebben vrij tot dinsdagavond. Morgen 1 mei feest van den arbeider. In Friedrichstrasse, terwijl we wachten, komt een Hollander naar mij toe en zegt beleeft: "Nou die oranje das kan je wel afdoen er is geen vrije Holland meer". Ik antwoord hem dat ik een Belg ben en dat dit niets met Holland heeft te maken. Hij lachte en gaf me de hand als excuus. Verder rap naar 't lager waar 60 Bregava sigaretten me wachten omdat ons barak in orde was. Verder gegeten en om 11.45 uur na een goeden dag en aan thuis en die geliefde denkend, slapen.

CORSENDONCA

Maandag 1 mei 1944

Niet werken. Om 9 uur eruit. Om 11 uur eten, pelkartoffelen met bonen en kalfsvlees, weer dubbel rantsoen brood of het misschien is omdat het vandaag feestdag van den arbeider is weet ik niet. Er wordt weinig gewerkt op deze dag hier. Boter en platte kaas dan rijden we met dezelfde namen van gisteren naar Alexanderplatz. 't Regent en we gaan naar cinema "Munch", "Der kuische Suzanne". 't Kon gaan doch de zaal, een gang precies en geen gezelligheid. Daarna rijden we terug. Onderweg naar Grosse Halle komen we de Pluym tegen die naar 't lager van hem terugreed. Wat bij gepraat en voort in den regen. In 't lager wat gegeten en 't wordt goed weder. We stappen weer uit en gaan een pintje drinken in een cafeetje in Falkenhö waar de Tsjechen zingen en er Russinnen zijn. Daar er ook niet veel vreugde is kruipen we terug door den draad 't lager in en komen we in een hoop Russen terecht. Een harmonica en de Russische walzen en dansen hun volksdansen, fijn. Nu zien de meisjes er goed en mooi uit. We wandelen daar weg en weer en zotscheren tegen die meisjes. Er is kans genoeg om mee te gaan doch in België zit wat anders. Om 22 uur terug. Willen gaan slapen doch eerst gebuurt over verlof en zo van alles. En dan moet ik een truc leren. Ik wordt geblinddoekt en tegen iets mals vlees geduwd met men neus. Den andere doet precies zijn broek terug op en ik dacht dat ik in zijn g... met men neus zat, doch bij de volgende zag ik het, gewoon met men neus in de vouw van zijn blote armvouw geduwd. Geweldig gelach. Iedereen wordt één voor één onderhanden genomen. Nog wat anders, een plank daar een geblinddoekte op. De plank is 10 cm hoog gehouden. De man houdt zijn hand op het hoofd van een andere, die zachtjes zakt en wegspringt.

CORSENDONCA

De andere denkt hoog opgeheven te zijn en springt angstig van 10 cm hoogte. Geweldig gelach er is plezier in de kamer. Allen zijn er bij. Nog wordt er iets te zien. Iemand laat een scheet en een andere houdt er een brandend stekske voor. Een geweldige steekvlam en gelach. Om 24 uur na nog een flinke dag gehad te hebben slapen.

Woensdag 10 mei 1944

Om 1 uur eruit. Alarm no 108. kelder in. Storingsvliegtuigen en enkele bommen. Terug gaan slapen. Om 5 uur eruit en met de bus naar 't werk. 't Zelfde werk als gisteren. De dag gaat snel. Om 14 uur freiabend. Haal 5 kaarten voor de "Wintergarten" in Berlijn voor zondag, (Wintergarten is een der grootste variëte zalen in Berlijn en gelijk aan de Franse Moulin Rouge). Dan schrijf ik en ga dan eten. Pelkartoffelen, peeën en prei en ballet. Brood, boter en lookworst. Nog wat gebuurt bij de Mechelsche makkers die ongerust zijn over hun heimat waar veel gebombardeerd wordt, evenals heel België door. Om 21 uur bed in.

Dinsdag 6 juni 1944

7.30 Uur thuis en bed in tot 14 uur. Eten, petatten en bonensoep. Nieuws nog geen, men vertelt dat de Engelsen en Amerikanen geland zijn in Le Havre en Cherbourg. Later nog twee brieven, één van thuis, alles nog goed daar, en één van Albert Lauwers. Prima kaartje van de Jaspers. Dan gaan we af. Ik haal 5 kaartjes voor "Wintergarden" en daar lezen we dat het echt is met de landing of invasie. Veel weten we er niet van en we leven in spanning. In T.W.P. pres 4, zijpresser nu. Willy is weer terug

CORSENDONCA

---

daar er niet gepantserd wordt. Met een beetje vaak gaat de nacht snel om. 's Morgens is er nog steeds de invasie over een 200 km. De kaart staat in de gazet. Rap naar huis en bed in.

Woensdag 7 juni 1944

Om 7.30 erin en om 12.30 eruit. Geen nieuws. Was in 't water zetten, kieltje en hemd en eten, petatten met groenten, ballet, 500 gr wit brood, een hele klomp boter, 200 gr, en zoveel prima worst ook. Alles extra. Dan werken zoals vorige nacht. Met een beetje vaak gaat de nacht rap voorbij. De invasie duurt voort. Zware gevechten zijn aan de gang. In Italië op 2 plaatsen door de Duitse stellingen gebroken staat in het "12 Uhr Blatt". Naar 't lager.

Zondag 11 juni 1944

7.15 Uur thuis, kruip bed in tot 12 uur dan eruit. Eten, petatten, salade, vlees, 500 gr wit brood, lookworst met boter en pudding. De Stan heeft S.t. gehaald en 10 sigaretten. Ik maak met snel klaar en rijd dan met Vervecken, Willems en Heylen naar den Toon in Buch. Hij is geopereerd en veel beter. Hij zweet geweldig en heeft geen force meer waar hij half om treurt, doch dat komt wel bij. Een half uurtje bij hem en terug naar Friedrichstrasse, "Wintergarten" weer knap. Prima. Om 21 Uur zijn we daar weg na een mooie zondagavond. Rap naar 't lager. Wat gegeten, klederen ingepakt, wat gebuurt en om 24 uur bed in. 1 Uur eruit, alarm, het 121ste. 't Zelfde als vorige. Terug slapen.

CORSENDONCA

Maandag 12 juni 1944

Om 4.30 uur eruit. Met geweldige tegen goesting werken. Ik zou 't thuisblijven doch als we één dag thuisblijven alles kwijt zowel extra als S.T. Kom nog op tijd en begin aan pres 4 als zijpresser. De dag gaat goed om doch ik zie scheel van de vaak. 6 Uur freiabend. Men makkers hebben een kaart bij voor een pak in de Friedrichstrasse dat ik recht ga halen, eveneens voor Frans Van Gauwbergen. Er steekt in, portret van men zus Stefanie, fijn en mooi, 2 broden, 2 pakken biscuits, peperkoek, 3 pakjes sigaren en 3 pakjes sigaretten. Thuis heeft den Barri men soep, brood, 500 gr boter en pruimengelei gehaald. Er is ook nog een kaart van Fons Van Dooye voor morgen en om 18 uur ga ik slapen met men liefste familie in mijn gedachte, was ik toch eens thuis. Oorlogsnieuws, Carenta door de Duitsers ontruimd. Verder hevige gevechten om Caen.

Dinsdag 13 juni 1944

5 Uur eruit. Heb niet veel lust, wandel af en kom maar 4 minuten te laat. De Hollanders zijn er niet moeten naar het luizenbad en hun barakken worden ontsmet. De onze morgen, dus ook vrijaf. Pres 4 als ovenman vandaag. 't Gaat goed. Veel gezweet..

Woensdag 14 juni 1944

Om 6.30 uur komt Peter met Duits lawaai binnen. Alles moet opstaan en klaar om te vertrekken naar 't luizenbad. Twee uur in de regen gestaan. Dan 't bad in van 9 tot 12 uur. Eerst onze klederen in een verwarmde kamer uitgespeeld, zelf onder speciaal bad geweest en dan wachten in onze flikker tot onze

CORSENDONCA

---

klederen gereed zijn. In 't lager krijgen we geen eten, enkel de nachtschift. Wij dagdienst moeten nog gaan werken van 17 tot 8 uur. Ik verander mijn schichtschein en bekom de petatten, met bonen en wit brood met boter. Ga niet naar de fabriek doch naar Ode Kino, "Immensee", prachtige kleurfilm. Dan terug naar 't lager. Onze barakken staan onder gas en worden ontsmet. Een Hollandse werkmakker, Michel Van Broeckhoven die zegt dat ik bij hem moet slapen en doe het dan ook. Zelf is hij nog met een Duitse aan 't vrijen.

Donderdag 15 juni 1944

7 Uur. Dan moeten we afscheid nemen van de Hollanders. Eten en maken onze schoofzak in onze kantine. Intussen gaat de barak open en wachten we wat tot de gaslucht er uit is. Dan zet ik mijn valiezen binnen, zet alles los en open en ga dan werken. Stan houdt alles wel in 't oog. Ik sta nu gans alleen van ons kamer in dagschicht zodat ik mijn makkers alleen op de fabriek bij het op en afgaan eerst zie. Om 9 uur zijn we in T.W.P., zijpressen, de dag gaat snel om. Om 16 uur krijgen we ons zuurverdiend broodje van verleden week met goede worst en flink stuk boter. In 't lager geen nieuws, maak men schichtschein weer in orde en heb weer eten, bonensoep, met pudding, brood, boter en lookworst. Deze laatste geef ik aan een Russische jongen met enkele sneden brood die me hartelijk bedankt. Zij zijn zo jong en steeds niet genoeg eten. Maak men kast en valiezen klaar evenals de broeksnaad dichtnaaien en na 35 Bregava's te hebben gekregen en ééntje gerookt kuip ik om 22 uur bed in. Er zijn ook Italiaanse burgers uit Rome in ons lager gekomen die zeggen dat de Amerikanen reeds 100 km voorbij Rome zijn.

CORSENDONCA

Vrijdag 16 juni 1944

15 MAANDEN VAN HUIS. 5 Uur bed uit, wassen, eten en koffiedrinken en dan met Willy De Coninck naar T.W.P. Half uur te laat en aan pres 4 als ovenman. Barri aan pansteroven. 't Gaat goed en valt mee, niet gezweet en lustig gewerkt. 't Lief van De Vucht, Antonia uit Kirowgrad staat als indrukster en de Vucht ook bij ons. Dus gaat het. Maria uit Cherson heeft gisteren een blok op haar voet gehad en is krank. Ik denk maar aan huis. Om 14 uur loon, 56.10 Rm. Om 6 uur naar 't lager. Brief van Jeanne, (Franske) Naulaerts en eten. Petatten, prei, haverhoutpap, brood, boter, suiker en goei gehakt. Nieuws, Londen 2 maal geweldig gebombardeerd met alle kaliberbommen. Wij verwachten met een beetje angst den tegenaanval op onze stad Berlijn. Schrijf naar Albert Lauwers en Sooi Luyten dan op 21.30 bed in.

Maandag 26 juni 1944

Om 5 uur eruit en naar T.W.P. waar 't warm is. Doch de dag gaat snel om en om 18 uur weer naar 't lager, na er eerst nog ene te hebben gepakt. Om 22 uur wil ik gaan slapen als er nog 2 Russinnetjes naar brood komen vragen, zij hadden niets meer. Ik gaf ze enkele sneden gehesten brood en blij trokken ze af. 23 Uur slapen. Om 1 uur eruit voor ons 128ste alarm. Snel voorbij en bed in.

CORSENDONCA

Zaterdag 1 juli 1944

21 MAANDEN VAN HUIS

Om 4.30 uur eruit, een werkschutz roept 's morgens altijd tegenwoordig zodat we goed op tijd komen. In T.W.P. nog altijd 't zelfde, even warm en aflosser. De dag gaat goed voorbij en om 18 uur weer ene scheppen in "Den Gouden Anker" samen met mijn huidige ploegmaten Barri Bouwdewijns en Willy De Coninck, getrouwe uit Wilrijk en Jozef Coolen, uit Turnhout. We blijven er een tijdje en drinken een sproedel Malz en Weisenbier. Dan naar de bus. 't Doch het duurt lang en om 20 uur ben ik eerst in 't lager. Op het nippertje nog eten daar ze naar mij wachten en weg. Boonsoep, brood, boter en bloedworst. Ik eet en slaap erbij in. Men maakt me wakker. Ga me dan scheren en bed in om 23 uur. Morgen werken, doch ik ga niet. Wel gaan eten volgens den D.I.W.A.G. tactiek, maar ik zal men plan wel trekken. Brief van Jan van Herck uit Frankfurt am Main.

Zondag 2 juli 1944

4.30 Uur koffiehaken en terug slapen tot 8 uur. S.T. halen en stortbad. Nog wat eten en naar de H. mis met de Coolen en Piet Stevens, Hollander. Mooi weder en ik ben er nogal gaarne bij doch was ik maar in België. In 't lager eten halen. Eerst Bertje zijn warm eten en 500 gr wit brood. Dan veggen we het streepje uit en ga ik en breng tegelijk boter en worst voor Bertje mee. Dat had ik zelf moeten missen, doch Van Keesbeek ging het halen voor mij zonder schichtschein. Ik liet hem alles houden daar het lookworst was. Zo had ik toch nog al mijn eten,

CORSENDONCA

---

petatten, vlees, savooien, pudding en 500 gr wit brood. Dan nemen we foto's daar Bertje voor een pakje tabak een kodak met film in leen krijgt van een Duitse kameraad. Gaan zwemmen naar Falkenhager-See en ik zwem ver: over 't meetje heen. Nog enkele foto's genomen aan het café buiten 't lager en dan eten. Vervolgens wandelen we door 't lager, spelend met houten balletjes en stok, Ik, Bertje en Van Gauwbergen gaan naar 't krankenrevier bij de Lurinckx die daar zit met gebroken teen. 21 Uur terug in 't lager en buurten bij de mannen van 't achterste kamertje tot 1 uur dan bed in.

Maandag 3 juli 1944

12 Uur eruit na driftige nacht. Maak men werkendaagse en zondagse broek. Dan gaan we op ons gemak met de bus naar Spandau, drinken er nog enkele en dan naar T.W.P. met geweldige tegen goesting, zo heet en mooi weder. We vangen aan om 18 uur en één uur later kletsnat van 't zweet. Dan betert het en de nacht gaat snel om. Rond een uur of 2 vroeg Maria, de indrukster, aan mij of ik haar cavalier wilde worden. Ik haalde men schouders op en ze vraagt "waarom niet Jan". Ik antwoord dat ik daar geen tijd voor heb, om maar iets te zeggen, dan moet ik Barri gaan aflossen en ben zo weg van haar. Ze is anders een flinke vrouw en vele makkers willen haar. Om 6 uur naar huis.

Dinsdag 4 juli 1944

7.30 Uur bed in. 14.15 Eruit. Toilet maken en eten; bonensoep, brood, boter en goede kaas. Dan wassen, hemd en 4 zakdoeken. Nieuws geen. Nog wat op men bed liggen en dan terug naar 't

CORSENDONCA

---

duivelskot waar 't geweldig zweten is. Echt slavenwerk. De nacht gaat anders snel om.

.Donderdag 6 juli 1944

Om 7.30 uur bed in tot 14.15 uur. Eten : petatten, savooien, pudding, brood, boter en leverworst. Nieuws, een kaartje van den Toon die nu content is en me bedank voor zijn pak en ook een van de Jespers. Anders geen nieuws. Dat we voortaan een brief vóór de 15de moeten schrijven en ééne na de 15de der maand. Ik schrijf naar de Jespers en Frans Wouters. Dan gaan we naar Spandau na er eerst weer enkele gedronken te hebben. Gisteren gingen we zo ook toen plots een geheime politieman voor de Claes en Boogaerts stond die zijn ausweis liet zien en hun zakken afvoelden, portefeulle uitladen enz. De Claes die voor 5 kg broodmarken bij had moest mee en alles werd afgenomen en proces opgemaakt. Zo leeft men hier in vrijheid. In T.W.P. weer alles 't zelfde, de dood of ongeluk boven 't leven. Ook die Russin begon me weer te vervelen. Ze ging aan men arm hangen en zeggen dat ik zondag met haar moet gaan wandelen. Ik heb haar gezegd dat daar niets van zou komen. Ik wil niets met haar te doen hebben. Op 't laats van den nacht gaat het beter en om 6 uur zijn we weeral bevrijd.

Vrijdag 7 juli 1944

7.30 Uur bed in tot 9.30 uur. Dan alarm, het 130ste. 't Is niets en half uurtje later terug slapen tot 14 uur. Dan wordt ik wakker gemaakt door de lagerarbeiter Jos Van Keesbeek en ga eten: gerstemelk, goed, met brood, boter en suiker. Nieuws geen. Pakje vuile tabak gehaald voor 1 mark en ga dan terug op men

CORSENDONCA

---

bed liggen tot we weer naar de hel gaan want 't is er weer geweldig heet. Het gaat toch snel voorbij den tijd zodat we goed gezind doorwerken. Om 1.20 uur ons 131ste alarm, störings, tot 2 uur. Om 6 uur freiabend. Loon 51.10 Rm.

Zaterdag 8 juli 1944

7.30 Uur bed in tot 14.30 uur. Sta op en we krijgen een nieuwe makker in onze kamer in de plaats van Nauwelaerts. Hij is getrouwd maar zijn vrouw zit hier in 't lager met een Fransman. Hij trek het hard aan geloof ik en ziet er mager uit.

Zondag 9 juli 1944

Recht van T.W.P. naar de kerk op aan na eerst nog wat naar de vissers te zijn gaan zien in Spandau, Spree. Om 7.30 uur begint de H. mis. Ik ga te biechten ook. Ik moet alles doen om wakker te blijven evenals den Heylen en Coolen. Van de H. mis recht naar 't lager S.T. halen en bed in tot 14 uur.

Maandag 10 juli 1944

4.30 Uur eraus en werken. 't Is er niet zo warm als verleden week en dag gaat snel voorbij. In 't lager niets nieuws voor mij. Soep eten, brood en marmelade en boter. Men schoenen kuisen en slapen tot 14 uur dan ons 132ste alarm, Störings.

Dinsdag 11 juli 1944

4.45 Uur eruit en naar T.W.P. 't Zelfde als voorheden. Willy Lange komt te laat daar er bommen bij hem in de buurt,

CORSENDONCA

Warschaustrasse, gevallen zijn. De dag gaat snel voorbij. 't Is niet meer zo warm en 't regent van tijd.

Woensdag 12 juli 1944

4.30 Uur aufstehn en naar 't zelfde van iedere dag. 's Avonds recht naar 't lager. Geen nieuws voor mij.

Donderdag 20 juli 1944

Om 7.30 uur bed in tot 14.45 uur en goed geslapen. Weer geen nieuws, voor mij niet en voor niemand van ons. Eten, bonensoep met vuile pap, 500 gr wit brood, boter en smeerworst. Dan kaartjes schrijven. Naar schijnt zijn aan onze kerk hier verleden nacht enkele bommen gevallen. Zondag eens zien. Dan gaan we weer naar T.W.P. waar we 't zelfde doen als voorheen. Krijgen ons bloedbroodje met worst en om 6 uur weer naar 't lager. Nieuws: de Russinnen zijn terug naar D.I.W.A.G. verhuist zodat er véél minder zal geflirt worden in Grosse Halle. Verder een aanslag gepleegd op den Führer, maar hijzelf licht gekwetst, anderen gedood. Naar 't schijnt zijn de daders officieren van zijn staf

Vrijdag 21 juli 1944

Om 7.30 uur bed in en om 14.30 uur eruit. Geen nieuws. Wat op bed gelegen en met den Toon over 't latere leven gepraat. "De liefde en vrouwen". Dan werken. De nacht gaat goed voorbij. Om 24 uur loon, 62 Rm. Dan alarm, het 137ste, tot 1.15 uur, boven Friedrichstrasse volgens berichten. Om 6 uur freiabend en maar goed want ik zie scheel van de vaak.

CORSENDONCA

Zaterdag 22 juli 1944

Om 7.30 uur bed in tot 14.30 uur. Brief van Jeanne Van der Avoort. Eten, gerstpap, brood, boter en worst. Schoenen kuisen en werken. De nacht gaat snel voorbij en men knieën doen geweldig pijn van 't staan. Ook vaak zodat ik 's morgens om 6 uur recht naar huis in plaats van naar de H. mis.

Zondag 23 juli 1944

Om 7.30 uur thuis en bed in tot 12 uur. Dan opstaan S.T. afgehaald.

Om 1 uur Alarm, ons 138ste. Störungsflugzeugen. We gaan naar de kelder nog niet geslapen. Duurt wat voor 't schieten begint en dan, "jongens er komt wat". Ik hoor het gedruis aankomen, allen bukken zich diep, en een overdonderend geraas, gekraak en gedreun. Ze liggen er in 't lager. Nog vallen er tussendoor. Na half uur in angstige spanning, frei. Buiten kijk ik overal los door de daken. Onderweg zie ik al een Italiaanse gekwetste wegdragen. In de barak voorzichtig want alle ruiten liggen eruit. De deuren zijn ook stuk en er is een bloedspoor naar de kelder. Een dode daarin. Een Italiaan die op de hoek van onze barak stond. Zijn buik en rug is opengereten. Nog meer gekwetsten. Er wordt om 3 uur voor ons appel gehouden. Geen vermisten onder ons. Een gekwetste van vallend puin. Dan bed in, maar niet kunnen slapen. Om 6 uur wordt ik uit bed gezet door Beuk, "arbeiden laus".

CORSENDONCA

Maandag 24 juli 1944

Ik heb niet veel lust en langzaam maak ik me klaar. Ga buiten eens kijken. Op 100 meter van ons barak liggen 9 luchtmijnen in 't bos achter elkaar. Aan de dakgoot van onze barrak hangt het vlees en bloed van die Italiaan die we gisterenavond allen samen nog de laatste groet brachten. Er is nog een doodde, een Kroaat, die in 't bos was gegaan. Hij is omzegeen in 2 gebroken van binnen van de luchtdruk. Die heb ik niet meer gezien, die Italiaan wel. Nog voor 2 jongens vreest men voor hun leven, een Tsjechische en een Servische, ze zijn beiden zwaar gekwetst. Alles is stuk buiten en overal liggen stukken van afgeknapt eikenbomen. We zijn aan de dood ontsnapt. Stukken vlees hangen aan de dakgoot onzer barak en in de camouflagedraad. Dan gaan we naar T.W.P. ik met de Coolen. Den Barri die vannacht luftschutz was moet in 't lager werken. Onderweg is nog wat gevallen aan die huisjes die ze aan 't zetten zijn. Ze zijn als kaartenhuisjes in elkaar gestort. In Johannestift en Hanenfelde vol bommen. We zijn in T.W.P. om 8 uur. Tot 9 uur moet ik in T.W.M. gaan opstapelen dan presführer aan pres 3. Dood van de vaak val ik in slaap terwijl ik mijn soep aan 't eten ben. Er is ook nog wat brood, boter en marmelade. Brief van Sooi Luyten. Dadelijk na 't eten bed in van 8.15 uur tot 14 uur. Dan zijn de "Störders" daar weer voor de 139ste keer. Snel naar de kelder waar nu allen naar toe lopen. Allen, ook ik, hebben angst sinds gisteren. We zijn allemaal bang als het schieten begint. Blij dat ik een uurtje later weer in 't bed lig en dat er nu geen bommen zijn gevallen. Doch ons rust is weer voorbij.

CORSENDONCA

Dinsdag 25 juli 1944

Om 4.30 uur aufstehn en werken met geweldige vaak nog. In T.W.P. komen vele jongens te laat, ook Duitsers. Presführer en men ogen en kop doen pijn om zot te worden van de vaak. De dag gaat snel om en als we nu om 18 uur nog eentje gedronken hebben en in 't lager petatten met smerige kolen gegeten hebben en brood, boter, kaas en schoofzak gemaakt, ga ik om 20.15 uur bed in. Geen nieuws uit België, voor niemand. En om zelf te schrijven moet ik eerst beter uit gerust zijn. Om 1.30 uur ons 140ste alarm, störings. Weer in record tempo naar de kelder. Angstig doch er is niets voor hier bij. Om 2 uur frei en terug bed in.

Woensdag 26 juli 1944

..... In T.W.P. zijn enkele Oekraïners bijgekomen. Afgekeurde SS-vrijwilligers. Ook den Bertus Blommaert; die over 14 dagen ingespert was is terug, had 2 jaar gekregen doch de fabriek heeft hem teruggevraagd daar hij een beste werker is.

Donderdag 27 juli 1944

Om 4.30 uur eruit na geen alarm te hebben gehad doch om 2 uur werd ik al gewoon wakker voor een alarm. Doch gelukkig niets. Dan werken in T.W.P. 't Zelfde als anders. Katrien, de Russin, krijgt een granaat op haar voet. Een Italiaan van de nachtschicht, hij is nog geen 5 minuten bezig, of hij zat al tussen den blokdrucker en den oven. Gelukkig zijn ze er op tijd erbij of hij was op slag dood geweest. Hoe 't er nu mee is? Ze hebben hem met de Rode Kruis auto weggedaan.

CORSENDONCA

Vrijdag 28 juli 1944

Om 4.30 uur aufstehn, na een goede en hele nacht te hebben gehad, en dan weer naar T.W.P. Nog immer 't zelfde, presführer. Om 14 uur krijgen we ons loon. Ik weer veel, 67.95 Rm, daarbij 2 pakjes "Vitamultin", vitaminen. Moet zondag komen werken doch ik heb aan Niemeyer uitgelegd dat dit men 3de zondag zou zijn en dat ik toch niet kwam na 69 uur in de week.

's Avonds is bij de andere jongens die moeten komen hun zondagsstrookje van hun schichtschein af, maar bij mij niet, dus zondag eindelijk eens vrij. In 't lager is er een kaartje voor een pak in Friedrichstrasse, dat haal ik morgen wel. Eten, soep met kolen, peeën en alles erin, brood, boter en suiker. Nieuws; laken en handdoek afgeven en 20 sigaretten krijgen. Verder nog wat nieuws. Dinsdagnacht, met die störingsvlucht, toen dat wij dachten dat er niets bij ons te horen of te zien was, lag er 's morgens op 2 meter van ons barrak een niet ontplofte fosforbom evenals naast de kantine. In Staaken is er een bom op een schuilkelder gevallen. 8 Hollanders mannen zijn gedood plus 2 Hollandse vrouwen, 2 Belgen uit Mechelen, 2 Denen en 2 Serviërs. Bij ons is men nu iedere avond bezig met pannen te leggen. Wij doen niet mee te veel moeten werken reeds. Om 21 uur bed in na eerst het radiobericht nog te hebben gehoord. Gisteren door de Duitsers ontruimd: lublin en Narwa. Vandaag Lemberg, BiaLystok, Dünaburg, Brest-Litauk. In Normandië zijn ook hevige gevechten aan gang. 21 Uur bed in en zonderstoring alhoewel we rond 2 uur reeds wakker worden.

CORSENDONCA

Zondag 30 juli 1944

9.30 Uur. Ik moet vandaag eens niet werken. Ga nog rap naar de 11 uur mis en dan terug naar 't lager. Eten, pelpetatten, vlees, kolen, goede pudding, 500 gr wit brood, boter en saucis worst. Ook S.T. heb ik gehad, alles goed. Wil naar Potsdam doch 't begint te onweren en blijf thuis. Ga naar een cabaret voor onze Franse makkers waar we niets van verstaan, doch waar we een mooie zangeres horen. Later met de Willems, Karel Cornelissen en Jos Hannes, (Turnhouters) even wandelen buiten 't lager naar 't cafeetje waar de Tsjechische jazz speelt en naar 't zwemmeer. Dan terug naar 't lager. Even naar de grammofoon geluisterd bij onze makkers Van Herreweghe en Stroobants. De oorlog gaat steeds heviger. In Duitsland is het nu "totaler krieg" alles moet meewerken en de Russen staan tegen Warschau. Dat ze hier wegblijven en dat we rap een vredeleven hebben. En we gaan slapen.

Maandag 31 juli 1944

13.30 Uur. Goed geslapen en uitgerust voor zoveel. Brieven zijn er geen voor mij, doch ik vind nog een brief van men vader die tussen die andere stak. Ik maak mijn T.W.P. broek na goede bonensoep te hebben gegeten en brood, boter en marmelade. Nog wat gepraat met Toon en Stan die beiden krank zijn aan hun voet, de ene zweert den andere heeft er een stalen baar tegen gehad. Dan gaan we af om te werken. Haal nog 2 kaarten voor Plaza zondag. Ik wilde er 10 doch ze hadden er niet meer. In T.W.P. weer presführer aan pres 3. 't Gaat snel en de meesters: Franz en Niemeyer staan 't meest bij ons, die 2 zijn precies half gek van angst. Het moet vooruit, geen één van ons mag

CORSENDONCA

---

iets verkeerd doen of wat te traag zijn of “donnerwetter nogmals was est laus en ....” Nu hou ik alles goed liggen en zonder vaak doch met veel pijn aan men been van een steenzweer en men linkeroog waar gloeiende gensters invlogen zijn geraak ik goed tot 16 uur. 17 Uur stuk ombouwen en 2 uur 1 zijpres. Rap naar 't lager ausweiss abgeben voor 17de stempel.

Dinsdag 1 augustus 1944

Om 7.30 uur bed in en om 14.30 uur eruit. Eten, nieuwe petatten met pel, nogal veel, peekenssaus, soep, flink stuk brood, kaas, boter. Geen nieuws. Schrijf kaartje naar huis. Gustje is terug uit Krankrivier en moet maandag gaan werken. Hij brengt mede dat Turkije in oorlog gegaan is tegen Duitsland, doch men zegt zoveel. Ook Rommel zou dood zijn .....

Woensdag 2 augustus 1944

Om 7.30 uur nest in tot 14.15 uur. Eten, pelpetatten, kolen en vleessaus, soep, brood, boter en kummelworst. Nog een kaartje gespeeld tot het tijd wordt om weer naar de vervloekte afdeling te gaan. Van die berichten van gisteren is niets van aan. ....

Donderdag 3 augustus 1944

14.30 uur aufstehn, brief van thuis met het gewone nieuws. Weer pak op komst....

CORSENDONCA

Vrijdag 4 augustus 1944

Om 7.30 uur bed in tot 14.15 uur. Kaartje van Jos Wagemans uit Wien....

Turkije heeft zijn diplomatieke betrekkingen, onder druk der Angelsakse, afgebroken en steunpunten aan de Russen verleend. In T.W.P. 't zelfde. Om 12 uur loon, 57.10 Rm. Om 17 uur feierabend doordat de hoofdleidingbuis stuk is

Zaterdag 5 augustus 1944

Om 7.30 uur bed in tot 12.30 uur. Dan alarm, ons 141ste, van 15 minuten en veilig, niets, in Berlijn denk ik. Terug slapen tot 14.30 uur. Dan heeft Toon me gewekt. Hij heeft voor mij ¼ l Schnaps, 4 o.w. sigaretten en half pakje V.F. 3 lagerrantsoen voor 2.80 Rm. Dan ga ik noedelpap eten met suiker, brood, boter en saucis. Nog wat gebuurt buiten op de bank en dan met men goei kostuum aan werken. Doch terwijl we er enen drinken in “ Zum Golden Anker” stoken we elkaar op om te fählen, Ik, de Vucht, Coolen en Andriessen. We zullen 't maar niet doen, verspelen er 2.50 kg brood mee, pond smeer en 700 gr worst, S.T. en toeslag. Aan de poort beslissen we nog en we geven ons boterhammen weg aan ne Rus en rijden met de dampferzug over Siemenstadt naar Lehtherbahnhof verder naar Friedrichstrasse. Daar gaan we naar de kino in “ Admiral Palast”, film, “Ich hab von dir geträumt”. Ik heb van u gedroomd, was goed. Na de film pech met het verkeer. Moeten immer maar omsteigen van Friedrichstrasse tot Lehterbahnhof. Vandaar naar West-Kreuz verder naar Reichsportfeld. Nog eens naar Berlin-Spandau en dan naar Spandau-West. Zou met de stoomzug moeten gebeuren doch we gaan snel naar de bus.

CORSENDONCA

Ook die rijd niet. Dus te voet naar Grosse Halle waar we om 1 uur aankomen. Bed in na slokske Schnaps.

Zaterdag 6 augustus 1944

Om 10 uur eruit. Snel klaar maken en naar de 11 uur mis met den Toon, Stan, Bert en Barri. Als de mis uit is alarm, het 142ste alarm, en terrorangriff. We zitten in den grootste bunker langs Falkenhagener Chaussee. Alles beton. Wel meer dan 2000 man zit er in. Meest frauen en kinderen uit den omtrek. Ze hebben Siemenstadt en omgeving genomen. Om 13 uur maak ik alles klaar om toch men zondags eten te hebben op ons eigen manier. Het is voor mij 500 gr wit brood, boter, pelkartoffelenartoffelen, peekens en vlees in de saus, ook pudding van botermelk. Dan leggen we 't nog wat uit. Vele drinken Schnaps, en de Sips en Van Gauwbergen die zijn, als ik met Gustje Lurinckx en Barri naar de Kino rijd, al goed zat. In Spandau nog ene gedronken en wat op de brug naar de vissers gekeken.. We gaan naar Odeun, "Kom zu mir zurück" (kom tot mij terug). 't Is prima en daarna snel naar 't lager. Thuis volop lawaai. Van Keesbeek is zot bijna, van de Schnaps. Alles heeft hij in de kamer liggen, en brullen. Van Gauwbergen is rustig doch praat er naast, hij heeft maar kompassie met zijn moeder die veel moet afgezien hebben toen hij ter wereld kwam. Zo'n klein gaatje en hij daardoor. Ik was er zelf bij, zegde hij en hij weende bijna. Sips slaapt. Bertje begint ook aan zijn flesje, neemt dat van den Toon erbij en koopt van Andriessen er ook nog één. Op 5 minuten drinkt hij alles uit. Hij zingt wat, loopt weg en weer tot hij in de gang ineenzakt. Hij wordt buiten gelegd en later terug binnengehaald. Ik ben intussen in 't land der dromen.

CORSENDONCA

Zelf drink ik met slokjes van men Snaps. Naar de Plaza ben ik niet naartoe geweest kwestie slecht verkeer en morgen vroeg eruit dus om 23 uur slapen.

Maandag 7 augustus 1944

Om 4.30 uur opstaan, en na wat eten naar T.W.P. Daar op tijd. Niemeyer vraagt heel kalm en content "Wo ich sonnabend hab gesitst". Ik antwoord hem rechtuit. "Wir haben schnaps und sigaretten gehat und damit keine lust om zu arbeiten". Hij zegt verder heel vriendelijk. "Sie gehn das so weit machen bis sie kein schnaps mehr kriegen sollen". Ik antwoord hem. "Das gibst mir gar nichts", en we beginnen met pressen. Ik als aflosser en veel vaak. Blij dat het 6 uur is en naar huis kunnen gaan koolsoep eten, brood, boter, extra, marmelade. Verder geen nieuws tot ik totaal alleen om 20.30 uur bed in ga.

Dinsdag 8 augustus 1944

Om 4.30 uur, na goeden nacht, eruit. Koffie halen en 't zelfde als andere dagen. In T.W.P. gaat alles ook 't zelfde. Geweldig heet, zodat ik op ben 's avonds en blij dat het 18 uur is. Om 11 uur heb ik weer 160 Rm naar huis gestuurd. Meer mocht ik niet. Snel naar 't lager. Eten, pelpetatten, kolen; vis, brood, boter en kaas. Alles goed. Brief van Jos Swaans en Eugene Evers. Kan niet terug schrijven daar het licht der barrak stuk is. Ander nieuws: De Anglo-Amerikanen rukken op in Bretagne tegen de steden Brest en Lorient. In Rusland kalm. Vele jongens uit Berlijn krijgen de berichten om naar Ost-Pruisen te gaan loopgrachten graven. Om 21 uur slapen.

CORSENDONCA

Zondag 13 augustus 1944

9 Uur aufstehn. Werken ga ik niet omdat ze me gisteren te oneerlijk hebben behandeld en me zonder eten willen zetten. Dus vandaag ook weer maar ik wil naar de H. mis met Toon. Doch om 10 uur begint men met S.T. te geven en eten en daar heb ik men werk mee. Ik heb goede S.T. worst door den uitgever een sigaartje te geven, dan haal ik middageten met het schein van de Willems: pelkartoffelen, spinazie of gras?, saus met gekookte hesp in goed zout, pudding en 500 gr wit brood. Men geeft extra goei boter ook doch daar zit ik niet aan. Als Bertje Schel door zijn slimme trukken zelf 2 maal bediend wordt en zijn schein, dat men af moet geven zondags, nog bij zich heeft ga ik daarmee en heb also alles, boter en worst. Alleen mijn sigaretten nog niet. Als we gegeten hebben nog een uurtje gekaart waarvoor we de Stan met ons 3, Toon en Bert en ik uit bed moeten trekken. Dan gaan we Berlijn in, Ik, Vervecken en Willy de Coninck en recht naar Under der Linden waar we ons samen laten fotograferen aan de voet van het standbeeld van Kaizer Wilhelm. ....

Maandag 14 augustus 1944

12.30 Eruit. Doch in de voormiddag hebben we 2 werkschutzen. De ganse barrak wordt afgelopen om de mannen te zoeken die willen fählen, (niet gaan werken). Ik was in orde en mocht terug bed in. Die dagdienst hebben, en thuis zijn, wordt hun eetboekje afgenomen en men laat hen dan verder gerust. 13 Uur, maak men valies weer klaar met men zondagse goedje in te pakken en dan wat eten. Brieven, 2 van thuis met geen te best nieuws. Mijn grootmoeder, moeder De Houwer, bediend en men vreest

CORSENDONCA

---

voor haar leven. Karel Pluym, vader van Leon, die ook in Berlijn zit en al 2 maal bij mij is geweest, is verongelukt bij schuilkeldergraven en dood...

....Dan maak ik men T.W.P. broek en schijf snel een brief naar huis en dan werken, nachtdienst. Om 23.30 uur plots verrassend alarm, het 146ste, Störungsvliegers. Verder gaat de nacht snel om, een beetje ruzie gemaakt tegen Walter, Duitser, de presführer, die na zijn pauze niet op tijd terugkomt en dan naar 6 uur en naar 't lager.

Woensdag 16 augustus 1944

Om 7.30 uur bed in. Om 14.30 uur eraus. Eten gelijk gisteren doch nu 500 gr wit brood en worst. Brieven van Sooi Luyten en van thuis met het droevig nieuws dat moeder De Houwer, mijn grootmoeder, dood en begraven is. Zo gaat het leven in die donkere dagen verder. We mogen een brief schrijven zonder stempel doch heb er geen lust voor. Ik heb rust nodig en ga voor ik naar mijn werk ga nog een half uurtje op mijn bed liggen. Daarna gaan we weer naar T.W.P. om 't zelfde te doen als anders. 't Gaat langzaam, veel last met ronde die slecht in de pot gaan, tot we om half één weer de kelder in moeten voor ons 148ste alarm. Störungsvliegers maar we horen het, er vallen meerdere bommen in de nabijheid. Om 5.30 uur feierabend.

Vrijdag 18 augustus 1944

Om 7.30 uur bed in en om 14.15 eraus. Noedelpap met tomatasaus eten, brood, boter en 125 gr rantsoen suiker. Kaartje van Fik Luyten uit Duitsland. Sigaretten halen, 5 en een half

CORSENDONCA

---

pakje V.F.3, 1 Reichsmark. Dan arbeidsanzug, 20 Reichsmark, is veel te groot en ruw afgewerkt. De broek ruil ik tegen den Heylen voor een ander om op en af te gaan. Daarmee is het weeral tijd om naar T.W.P. te rijden. Orleans is gevallen voor de Duitsers. De helden van St Malo vechten nog steeds in de citadelle tegenover overgrote overmacht en luchtaanvallen. Daarop gaan we weer maar werken, krijg men loon, 68 Rm, en alarm, het 149ste, störings en als we buiten komen brandt het op 2 plaatsen zeer flink. De nacht gaat snel verder en om 6 uur weer naar het lager.

Zaterdag 19 augustus 1944

7.30 Uur bed in tot 12.15 uur dan Noedelpap met tomatensaus, brood, boter en worst eten. Verder mijn was in 't heet water gezet en zich klaar maken om naar Spandau te gaan waar op het plein voor het Rathaus een soort Vlaamse kermis is voor 't Rode Kruis. Er is niet veel te krijgen. Wat witte kolen zonder bonnen en zonder te moeten aanstellen. Vervolgens nog een paar gesnapt en dan met de Zaterdagavond voor Turnhoutkermis naar T.W.P. en zweeten. ....

Dinsdag 22 augustus 1944

Na weer slecht geslapen te hebben om 4.30 uur eruit en naar T.W.P. Daar het zelfde tot 's middags. Pres 3 kapot. In T.W.M. opstapelen van kopgepreste grote. Geweldig warm. Om 16 uur terug naar T.W.P. Blij dat om 6 uur het einde is. Nog eene drinken en naar 't lager. Eten; pelkartoffelen, zuurkool, saus en soep, brood, boter en rotte kaas. Brieven; geen. Oorlogsnieuws,

CORSENDONCA

---

voor de 1ste maal in 't Wehrmachtsbericht, zuidlijk van Parijs. Om Toulon wordt gevochten in Evreux en Lisieux eveneens. Schrijf kaartje naar huis. Vervolgens om 21.30 uur bed in en prima geslapen nu.

Woensdag 23 augustus 1944

Om 4.30 uur eruit en naar de bus. Daar word ik bijna vertrappeld door het aanstormen van enkele Russen. Mijn knie is gekwetst en mijn broek is gescheurd. Andere jongens van 't zelfde. Geraak toch nog mee weg en in T.W.P. gaat het zelfde als anders met vaak nog. Om 18 uur weer naar 't lager, pelkartoffelen, peeën, ballet, 500 gr wit brood, boter en lookworst. Verder geen nieuws. De Tsjechische Jazz repeteert weer knap. Ik lap men broek, kuis men schoenen, naai de Belgische 3 kleuren op men frakken en schrijf onder de lustige tonen van de Jazz naar Sooi Peeters. Den Toon pakt juist een "Wans" op zijn bed. Ik heb er iedere nacht te pakken, en geen tijd om men bed te onderzoeken.

Zaterdag 26 augustus 1944

Na in de kelder ons 152ste alarm van een half uurtje te hebben meegemaakt, kom ik er om 4.30 uur uit en begin met de gewone dingen. In T.W.P. ook alles nog 't zelfde. 's Avonds moeten we per force verhuizen. Er is een brief van Bert Lauwers en we eten pelkartoffelen met peeën, brood, boter en worst. Verhuizen naar blok 16 A. Daar dat alle kleine kamertjes reeds bezet zijn moeten wij op den overloop, 2 grote kamers, slapen zonder kast. Alles staat overhoop. Ik weet men kop niet meer staan.

CORSENDONCA

Geen goesting voor niets, daarbij de helft onzer mannen is werken en moet Ik, Bertje en Toon er ook nog voor zorgen. We maken het zo dat we allen naast elkaar liggen. We halen een kast uit ons vroegere blok maar als we willen gaan slapen om 23 uur krijgen we ons 153ste alarm, (störings). Bed in om 0.30 uur.

Zondag 27 augustus 1944

8.30 Uur eruit. Goed geslapen, doch geen lust om er een zondag van te maken. Het is geen leven zo. Die kast moet terug gedaan worden. Waar ik nog mee wacht. Franske Andriessen, die nu ook bij ons ligt, al zijn eten zit er nog in en hij is werken. Om 10 uur trek ik er uit met Barri, Coolen en Miel Dieltjes (van Turnhout). Ik kan die miserie niet uitstaan. Gaan naar de 11 uur mis. Ik nog eerst te biechten en dan naar Potsdam: "Sanssouci": kasteel van Willem II en park afzien. Enorm fijn, een gids gaat mee, mooie kerk, oude stad Potsdam. Hotel, waar we door een Brusselse kelner begroet worden. Verder groot kasteel waar we met sloffen over onze schoenen moeten ingaan voor de kostbare houten parketvloer met kunst stenen gekleurde muren en spiegels bezette muren bekijken, enorm mooie schilderijen, kostbare tapijten, echt schoon. Als we dit fijn versierd slot half afgezien hebben, het is zo groot als 2 maal Turnhout, gaan we naar een dämpfer, stoomboot, door de gids aangeprezen, om mee tot Wanssee te varen wat we doen ook. Ook mooi en jeugdig. Prachtige plezierboot, nu verkeersboot, langs mooie wouden, zeilscheepjes, de badstranden van Babelsberg U.F.A. stad, Nikolassee, Wanssee, allen mooie staaltjes waar de films van Berlijn gedraaid worden. Daarna recht naar Spandau-Berlin. Nog enkele "Malzen" gesnapt en

CORSENDONCA

---

naar Grosse Halle. Daar valt het veel mee. Meer plaats zuiverder. Maar die kast staat er nog en die moet weg. Foto's van over 14 dagen zijn klaar, prima. Ook die van de kodak, ook fijne. Nog bij laten maken verder mijn eten gehaald door de Vervecken, pelk, rode kolen, spekstukjes, meloenen, 500 gr wit brood, worst en S.T. Na eten over 't nieuws nu. We hebben ons vroegere barak moeten verlaten voor de krijsgesvangenen Italianen van D.I.W.A.G. Ook onze medearbeiders, die nu zo vrij en de zelfde rechten hebben als wij, (maar goed). Ook de Russen zitten al een week in ons lager en de barakken waar vroeger de Russinnen huisden die zitten nu in een omgebouwde houtzagerij, (Spandau vroeger B.I.W.M.G. lager). Oorlog: Parijs vele branden, door de terroristen gepleegd. Er is in Frankrijk zo een ware plaag overal. Verder in 't zuiden. Voor Toulon, Lyon, Marseille wordt gevochten. Oosten: Duitsers ruimen vrijwillig plaatsen in den Roemeense sector, sinds die verraderlijke streek van Koning Michael, (Londen) uitgehaald. Alles volgens berichten in de "Zeitung (gazel) van vandaag, de "Morgenpost". Om 24 uur bed in afwachting van alarm, want er zijn weer stoorders gemeld richting Noord-Westen volgens mijn kopradio. Dat is dikwijls voor Berlijn. 't Blaast vooralarm, kelder in maar 't blijf daarbij en om 24 uur terug slapen.

Wordt vervolgt

CORSENDONCA

Corsendonca

Corsendonca is het ledentijdschrift van de Oud-Turnhoutse Heemkundekring "Corsendonca". Het verschijnt viermaal per jaar en is geregistreerd onder het nummer ISSN 0779-5785.

Losse nummers zijn verkrijgbaar voor de prijs van 2,50 Euro.

Lidmaatschap

Het lidgeld bedraagt 7,50 euro per jaar. Men kan steeds lid worden door storting van dit bedrag op rekening **646-6074380-60 t.n.v. Heemkundekring Corsendonca**. U ontvangt dan niet alleen het ledentijdschrift, maar u krijgt ook steeds een flinke korting bij een nieuwe publicatie.

Contact adressen

Wim van Hout, Polderstraat. 30	tel: 014/41.65.72 e-mail: wim.van.hout@advalvas.be
Jan Sels, Draaiboorn 98	tel: 014/45.18.12 e-mail: sels.jan@skynet.be
Hugo Miguet, Sprinkhaanweg 4	tel: 014/45.10.88 e-mail: miguet.hugo@pi.be
Rudy Cornelis, Polderstraat. 57	tel: 014/42.65.85 e-mail: RCornelis@advalvas.be
Leo van Hooghten, P. Dielsstraat 23	tel: 014/45.22.56 e-mail: leo.vanhooghten@ping.be
Roger Haeseldonckx, Werkendam 142	tel: 014/41.96.08

Inhoud

Voorwoord	Blz. 01
Oproep	Blz. 03
In Memoriam Gustaaf Aerts	Blz. 05
De Oorlog van Jan Van Den Avooort Deel III	Blz. 07

delta lloyd

BELEGGINGSADVIES

ONS DOEL, UW GLIMLACH

**KANTOOR OOSTHOVEN
POLDERSTRAAT 29
TEL. 014/41 16 35**